Sbírka soudních rozhodnutí

USNESENÍ SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)

26. února 2025 *

„Řízení o předběžné otázce – Článek 99 jednacího řádu Soudního dvora – Odpověď, kterou lze jasně vyvodit z judikatury nebo odpověď, o níž nelze rozumně pochybovat – Úmluva k provedení Schengenské dohody – Článek 54 – Článek 50 Listiny základních práv Evropské unie – Zásada *ne bis in idem* – Oblast působnosti – Rozsudek nařizující umístění osoby do zařízení pro duševně nemocné pachatele – Odklad podmíněný tím, že tato osoba podstoupí léčbu“

Ve věci C-766/24,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Protodikeio Peiraios (Trimeles Plimmeleiodikeio Peiraios) [soud v Pireu (tříčlenný senát trestního soudu v Pireu), Řecko] ze dne 26. února 2024, došlým Soudnímu dvoru dne 5. listopadu 2024, v trestním řízení proti

AB,

za účasti:

Eisaggelia Protodikon Peiraia

CD,

EF,

GH,

IJ,

KL,

SOUDNÍ DVŮR (osmý senát),

ve složení: S. Rodin, předseda senátu, C. Lycourgos (zpravodaj), předseda třetího senátu, a O. Spineanu-Matei, soudkyně,

generální advokát: A. Biondi,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

* Jednací jazyk: řečtina.

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout usnesením s odůvodněním podle článku 99 jednacího řádu Soudního dvora,

vydává toto

Usnesení

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu zásady *ne bis in idem v* unijním právu.

2 Tato žádost byla předložena v rámci trestního řízení zahájeného proti AB pro trestný čin žhářství.

Právní rámec

3 Článek 54 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (Úř. věst. 2000, L 239, s. 19; Zvl. vyd. 19/02, s. 9), podepsané v Schengenu dne 19. června 1990, která vstoupila v platnost dne 26. března 1995 (dále jen „ÚPSD“), stanoví:

„Osoba, která byla pravomocně odsouzena jednou smluvní stranou, nesmí být pro tentýž čin stíhána druhou smluvní stranou za předpokladu, že v případě odsouzení již byla vykonána nebo je právě vykonávána sankce, nebo podle práva smluvní strany, ve které byl rozsudek vynesen, již nemůže být vykonána.“

Původní řízení a předběžné otázky

4 Dne 15. prosince 2018 AB s bydlištěm ve Vídni (Rakousko) úmyslně založila požár na lodi v rekreačním přístavu v Glyfadě (Řecko). Požár tuto loď zničil a poškodil další dvě lodě.

5 V souvislosti s těmito skutky bylo proti AB zahájeno trestní stíhání jak v Řecku, tak v Rakousku.

6 Landesgericht Wiener Neustadt (Zemský soud ve Wiener Neustadt, Rakousko) vydal po meritorním projednání věci rozsudek (dále jen „rozsudek ze dne 18. února 2020“), ve kterém konstatoval, že AB se dopustila skutků, které jsou jí vytýkány, a že kdyby obžalovaná byla považována za trestně odpovědnou, tyto skutky by představovaly trestný čin žhářství podle čl. 169 odst. 1 rakouského trestního zákoníku, za který by byl uložen trest odnětí svobody na dobu delší než jeden rok. Tento soud však konstatoval, že obžalovaná není trestně odpovědná, jelikož jednala pod vlivem akutní psychózy v důsledku onemocnění schizofrenií.

7 Uvedený soud rovněž konstatoval, že AB může z důvodu svého psychického stavu spáchat další trestné činy. Nařídil tedy její umístění do zařízení pro pachatele trpícími psychiatrickými onemocněními.

8 Tentýž soud však výkon tohoto ochranného opatření podmíněně odložil na zkušební dobu v délce pěti let. Podmínky tohoto odkladu spočívají v povinnosti AB podstoupit farmakologickou léčbu podléhající pravidelným kontrolám alespoň jednou měsíčně, jakož i nepřetržitou

psychoterapeutickou léčbu, a dále se podrobit psychiatrické péči poskytované v čtyřtýdenních intervalech v centru forenzní psychiatrie. AB tyto podmínky splňovala přinejmenším do 6. prosince 2022.

9 Poté, co se rakouské státní zastupitelství a AB vzdaly práva na podání opravných prostředků, jež měly k dispozici, nabyl rozsudek ze dne 18. února 2020 právní moci.

10 U Protodikeio Peiraios (Trimeles Plimmeleiodikeio Peiraios) [soud v Pireu (tříčlenný senát trestního soudu v Pireu), Řecko], který je předkládajícím soudem, se AB prostřednictvím svého advokáta domáhá zastavení trestního stíhání, které bylo proti ní zahájeno v Řecku. Vznáší především námitku překážky věci rozsouzené. Rozsudek ze dne 18. února 2020, jenž se týká téhož činu, jako je čin, o který se jedná ve věci v původním řízení, je totiž odsuzujícím rozsudkem, na který se vztahuje článek 54 ÚPSD a článek 50 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“). Podpůrně obžalovaná tvrdí, že není trestně odpovědná za skutky, které jsou jí vytýkány.

11 Státní zástupkyně, podporovaná účastníky adhezního řízení, a sice vlastníky dotčených lodí, tvrdí, že tento rozsudek není odsuzující, jelikož Landesgericht Wiener Neustadt (Zemský soud ve Wiener Neustadt) rozhodl, že AB byla v době rozhodné z hlediska skutkového stavu nepříčetná, a proto nařídil léčebné opatření.

12 Mimoto předkládající soud uvádí, že výkon tohoto opatření byl uvedeným rozsudkem podmíněně odložen. S ohledem na všechny tyto skutečnosti se tento soud zamýšlí nad výkladem zásady *ne bis in idem* zakotvené v článku 50 Listiny.

13 Za těchto podmínek se Protodikeio Peiraios (Trimeles Plimmeleiodikeio Peiraios) [soud v Pireu (tříčlenný senát trestního soudu v Pireu)] rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

1) Vztahuje se zásada *ne bis in idem* rovněž na pravomocný nebo nezrušitelný rozsudek trestního soudu jiného členského státu Unie, který následoval po trestním stíhání pro tentýž čin, v němž tento soud, po posouzení skutkových okolností případu a po zjištění, že obžalovaný není trestně odpovědný, uznal, že se obžalovaný sice dopustil inkriminovaného jednání, ale uložil mu léčebné opatření – konkrétně umístění do zařízení pro duševně nemocné pachatele – které s sebou nese zbavení svobody obžalovaného proti jeho vůli? Jinak řečeno, představuje uložené léčebné opatření „sankci“ a je v takovém případě rozsudek považován za „odsuzující rozsudek“?

2) Je odpověď na předchozí otázku odlišná, pokud je výkon léčebného opatření uloženého výše uvedeným rozsudkem podmíněně odložen za splnění určitých podmínek obžalovaným?“

K předběžným otázkám

14 Článek 99 jednacího řádu Soudního dvora stanoví, že pokud lze odpověď na položenou předběžnou otázku jasně vyvodit z judikatury nebo pokud o odpovědi na tuto otázku nelze rozumně pochybovat, může Soudní dvůr kdykoli na návrh soudce zpravodaje a po vyslechnutí generálního advokáta rozhodnout usnesením s odůvodněním.

15 Toto ustanovení je třeba použít i v projednávané věci.

16 Podle ustálené judikatury platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, které jsou mu položeny. Soudní dvůr dále může zohlednit i normy unijního práva, na které vnitrostátní soud ve svých otázkách neodkázal. Soudní dvůr může totiž předkládajícímu soudu poskytnout všechny prvky výkladu, které mohou být užitečné pro rozhodnutí ve věci, která mu byla předložena, ať již na ně předkládající soud ve svých otázkách odkázal, či nikoli. V tomto ohledu přísluší Soudnímu dvoru, aby ze všech poznatků předložených vnitrostátním soudem, zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vytěžil ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 4. října 2024, Confédération paysanne (Melouny a rajčata ze Západní Sahary), C-399/22, EU:C:2024:839, bod 40 a citovaná judikatura].

17 V projednávané věci ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že AB byla pravomocně odsouzena v Rakousku, tedy v členském státě, na který se vztahuje ÚPSD. Tato osoba je stíhána pro tentýž čin jiným členským státem, na který se rovněž vztahuje ÚPSD. Situace, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, spadá do působnosti článku 54 ÚPSD, podle něhož „[o]soba, která byla pravomocně odsouzena jednou smluvní stranou, nesmí být pro tentýž čin stíhána druhou smluvní stranou za předpokladu, že v případě odsouzení již byla vykonána nebo je právě vykonávána sankce, nebo podle práva smluvní strany, ve které byl rozsudek vynesen, již nemůže být vykonána“.

18 Z ustálené judikatury rovněž vyplývá, že tento článek 54 musí být vykládán ve světle článku 50 Listiny (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. října 2023, INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, bod 39 a citovaná judikatura).

19 Za těchto podmínek je třeba mít za to, že podstatou otázek předkládajícího soudu je, zda musí být článek 54 ÚPSD ve spojení s článkem 50 Listiny vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát zahájil trestní stíhání proti osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, pokud soud jiného členského státu pravomocným rozsudkem konstatoval, že se tato osoba dopustila téhož činu, který vedl k tomuto stíhání, shledal, že uvedená osoba není trestně odpovědná z důvodu psychiatrických obtíží a nařídil její umístění do zařízení pro duševně nemocné pachatele, přičemž výkon tohoto ochranného opatření byl podmíněně odložen na zkušební dobu v délce pěti let a podmínky tohoto odkladu, a sice podstoupení léčby, jsou splněny.

20 Zaprvé z článku 54 ÚPSD vyplývá, že se tento článek použije nejen na případ, kdy byla osoba odsouzena, ale obecněji na jakoukoli situaci, kdy byla osoba pravomocně odsouzena.

21 V tomto ohledu již Soudní dvůr rozhodl, že cílem článku 54 ÚPSD je zaručit osobě, která byla odsouzena a vykonala trest nebo případně byla v členském státě pravomocně zproštěna viny, pohyb uvnitř schengenského prostoru, aniž by se musela obávat stíhání za tentýž čin v jiném členském státě (rozsudek ze dne 14. září 2023, Volkswagen Group Italia a Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, bod 81 a citovaná judikatura).

22 Rovněž podle článku 50 Listiny nikdo nesmí být stíhán nebo potrestán v trestním řízení za čin, za který již byl v Unii osvobozen nebo odsouzen konečným trestním rozsudkem podle zákona.

23 V tomto ohledu je třeba připomenout, že použití zásady *ne bis in idem* podléhá dvojí podmínce, a sice že existuje dřívější pravomocné rozhodnutí (podmínka „*bis*“) a tytéž skutky jsou předmětem dřívějšího rozhodnutí a pozdějšího stíhání nebo rozhodnutí (podmínka „*idem*“) (rozsudek ze dne 25. ledna 2024, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova, C-58/22, EU:C:2024:70, bod 47 a citovaná judikatura).

24 Podmínka „*idem*“ je v projednávané věci splněna, jelikož předkládající soud konstatoval, že čin, který byl předmětem rozsudku ze dne 18. února 2020, a čin, který je předmětem trestního stíhání v původním řízení, jsou totožné.

25 Dále, pokud jde dále o podmínku „*bis*“, k tomu, aby rozhodnutí mohlo být považováno za rozhodnutí, jímž bylo s konečnou platností rozhodnuto o skutcích, které jsou předmětem druhého řízení, je nezbytné, aby toto rozhodnutí nabylo právní moci a bylo vydáno po posouzení merita věci (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 29. června 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, bod 42 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 14. září 2023, Volkswagen Group Italia a Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, bod 58 a citovaná judikatura).

26 Tak je tomu i v projednávané věci. Ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce totiž vyplývá, že proti AB bylo v Rakousku vedeno trestní stíhání, které vedlo k vydání rozsudku ze dne 18. února 2020, který nabyl právní moci. Předkládající soud uvádí, že tento rozsudek byl vydán po meritorním projednání věci a obsahuje zjištění, že se obžalovaná dopustila skutků, které by v případě, že by byla považována za trestně odpovědnou, naplňovaly znaky skutkové podstaty trestného činu žhářství, a také posouzení trestní odpovědnosti této obžalované.

27 Zadruhé za okolností projednávané věci není namístě určit, zda rozsudek, kterým se nařizuje umístění osoby do zařízení pro duševně nemocné pachatele s podmíněným odkladem jeho výkonu, představuje „odsouzení“ spojené se „sankcí“ ve smyslu článku 54 ÚPSD.

28 Soudní dvůr již totiž rozhodl, že tento článek stanoví podmínku, že „sankce“, jež byla vykonána nebo je právě vykonávána, nebo podle práva smluvního státu, který ji uložil, již nemůže být vykonána (dále jen „podmínka výkonu“), pouze v případě „odsouzení“. Část ustanovení věnovaná „sankci“ nemůže být tedy vykládána v tom smyslu, že v případech, kdy nedošlo k odsouzení, váže možnost uplatnění uvedeného článku na splnění další podmínky (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. června 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, body 40 a 41).

29 V projednávané věci je přitom jasné, že pokud rozsudek ze dne 18. února 2020 zahrnuje ve vztahu k AB „odsouzení“ spojené se „sankcí“ ve smyslu článku 54 ÚPSD, podmínka jejího výkonu je splněna. Soudní dvůr totiž rozhodl, že trest, jehož výkon je podmíněně odložen, představuje „sankci“ ve smyslu tohoto článku 54. Taková sankce musí být považována za „právě vykonávanou“ od okamžiku, kdy se odsouzení stalo vykonatelným, a v průběhu zkušební doby. Následně po uplynutí zkušební doby je třeba mít za to, že sankce „již byla vykonána“ ve smyslu uvedeného článku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. července 2007, Kretziger, C-288/05, EU:C:2007:441, bod 42).

30 V tomto ohledu je třeba uvést, že podle toho, co uvedl předkládající soud, byly podmínky podmíněného odkladu výkonu, o které se jedná ve věci v původním řízení, a sice podstoupení léčby, dodržovány přinejmenším do 6. prosince 2022. Mimoto ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nevyplývá, že by AB tyto podmínky následně porušila, nebo že by v důsledku takového porušení nebyla umístěna do zařízení pro duševně nemocné pachatele.

31 Tudíž i za předpokladu, že rozsudek ze dne 18. února 2020 zahrnuje „odsouzení“ spojené se „sankcí“ ve smyslu článku 54 ÚPSD, taková „sankce“ by byla „vykonána“ ve smyslu tohoto článku v případě, že by zkušební doba uplynula, aniž by byly porušeny podmínky podmíněného odkladu, nebo by byla „právě vykonávána“, ve smyslu uvedeného článku, v případě, že by AB byla v důsledku takového porušení umístěna do zařízení pro duševně nemocné pachatele.

32 Za účelem poskytnutí úplné odpovědi předkládajícímu soudu je třeba dodat, že omezení zásady *ne bis in idem* zakotvené v článku 50 Listiny může být odůvodněno na základě jejího čl. 52 odst. 1 (rozsudek ze dne 14. září 2023, Volkswagen Group Italia a Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, bod 87 a citovaná judikatura).

33 Jak je však uvedeno v bodě 17 tohoto usnesení, situace, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, spadá do působnosti článku 54 ÚPSD. Tento článek přitom nestanoví jiná omezení zásady *ne bis in idem*, než je podmínka výkonu stanovená v případě odsouzení, o níž Soudní dvůr rozhodl, že je slučitelná s článkem 50 Listiny (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. května 2014, Spasic, C-129/14, EU:C:2014:586, body 55 a 74). Článek 52 Listiny není proto v projednávané věci relevantní.

34 S ohledem na všechny tyto úvahy je třeba na položené otázky odpovědět tak, že článek 54 ÚPSD ve spojení s článkem 50 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát zahájil trestní stíhání proti osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, pokud soud jiného členského státu pravomocným rozsudkem konstatoval, že se tato osoba dopustila téhož činu, jako je čin, který vedl k tomuto stíhání, shledal, že uvedená osoba není z důvodu psychiatrických obtíží trestně odpovědná a nařídil její umístění do zařízení pro duševně nemocné pachatele, přičemž výkon tohoto ochranného opatření byl podmíněně odložen na zkušební dobu v délce pěti let a podmínky tohoto odkladu, a sice podstoupení léčby, jsou dodržovány.

K nákladům řízení

35 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (osmý senát) rozhodl takto:

Článek 54 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, podepsané v Schengenu dne 19. června 1990, jež vstoupila v platnost dne 26. března 1995, ve spojení s článkem 50 Listiny základních práv Evropské unie,

musí být vykládán v tom smyslu, že

brání tomu, aby členský stát zahájil trestní stíhání proti osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, pokud soud jiného členského státu pravomocným rozsudkem konstatoval, že se tato osoba dopustila téhož činu, jako je čin, který vedl k tomuto stíhání, shledal, že uvedená osoba není z důvodu psychiatrických obtíží trestně odpovědná a nařídil její umístění do zařízení pro duševně nemocné pachatele, přičemž výkon tohoto ochranného

opatření byl podmíněně odložen na zkušební dobu v délce pěti let a podmínky tohoto odkladu, a sice podstoupení léčby, jsou dodržovány.

Podpisy